

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จุดมุ่งหมายสำคัญของการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย คือการอบรมและเตรียมความพร้อมพัฒนาการทั้งสี่ด้านแก่เด็กเล็ก ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ และด้านสังคม โดยผ่านสื่อการสอนที่ใช้ดนตรีในแบบชุดกิจกรรมสำหรับเด็กเล็ก มีนักการศึกษาหลายท่านที่มีรูปแบบการจัดกิจกรรมการสอนเสริมพัฒนาการ ได้แก่ จีเซล (Gesell) ที่มีแนวคิดในการเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมให้ใช้ประสาททั้งห้าอย่างของร่างกาย เช่น การใช้ตาหูฟัง การวาดเขียน และการกรอกน้ำ เป็นต้น และของออร์ฟ Orff Schulwerk (Carl Orff) ซึ่งเป็นนักการศึกษา และนักประพันธ์เพลงชาวเยอรมัน โดยมีแนวความคิดเสริมพัฒนาการให้เด็กโดยเชื่อว่าการเรียนเกิดจากการปฏิบัติ โดยปฏิบัติอย่างมีความสุข สนุกสนานกับจังหวะ และเพลง เป็นสิ่งเร้าให้เกิดการกระตุ้นการเรียนรู้ เกิดความคิดสร้างสรรค์ มีความกล้าแสดงออก การใช้เครื่องดนตรีและอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับความสามารถเด็ก ในบรรยากาศการทำกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มที่ไม่ใช่การแข่งขัน จะสร้างความรู้สึกรอบอุ่น ไว้วางใจ และการปฏิบัติเพลงกับจังหวะจะสร้างความมั่นใจในตนเองแก่เด็ก และปลูกฝังให้เกิดความรู้สึกดีกับการให้ความร่วมมือกับสังคม

แนวทางการศึกษาเด็กในช่วงอายุ 5 ปีแรก ตามปรัชญาหลักสูตรปฐมวัย พ.ศ.2546 กบ่าวถึงแนวทางในการศึกษาของเด็กในช่วงวัย 5 ปีแรก บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดู และการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อธรรมชาติการพัฒนาการของเด็ก โดยมีขึ้นอยู่กับการศึกษาได้บริบทสังคม วัฒนธรรม ที่อยู่อาศัย ความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจ เพื่อเป็นการสร้างรากฐานให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพัฒนาไปสู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เกิดคุณค่าต่อตัวเองและสังคม เนื่องจากการพัฒนาการในด้านต่างๆทั้งด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ และด้านสังคม เพื่อให้ได้รับการพัฒนาและเจริญเติบโตอย่างเต็มที่ โดยในช่วง 5 ปีแรกเซลล์สมองพัฒนาไปแล้วร้อยละ 80 (พรพรรณ แก่นอำพรพันธ์, 2550:1)

มนุษย์นั้นเริ่มมีพัฒนาการตั้งแต่ออยู่ในครรภ์มารดาช่วงเดือนที่ 5 คือการได้ยินเสียงต่างๆที่แวดล้อม ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อการพัฒนาด้านดนตรี และดนตรีนั้นยังเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญต่อการส่งเสริมให้มีพัฒนาการของมนุษย์ในทุกๆด้าน กล่าวคือคุณค่าของดนตรีที่มีต่อการพัฒนาในเด็กปฐมวัยนั้น เรียกว่าการฟังดนตรีสามารถสร้างเสริมจินตนาการ พัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ ไร้อารมณ์และกระตุ้นความรู้สึกต่างๆ ก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาการด้านอารมณ์ ด้วยการร้องเพลงที่ประกอบด้วยภาษาต่างๆที่หลากหลาย ช่วยส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยเกิดการเรียนรู้ดนตรีและการใช้ภาษา พัฒนาด้านร่างกายที่ดีจากการเคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะเสียงเพลง และการหยิบจับเล่นเครื่องดนตรี นอกจากนี้ยังส่งเสริมด้านความเป็นเอกบุคลิก ตลอดจนได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินจากเสียงเพลงและส่งผลให้มีทัศนคติที่ดี (วิภาวดี นครขวาง, 2551:1)

การเรียนรู้จากการปฏิบัติโดยใช้การละเล่นดนตรี ตามโดยมุ่งเน้นไปที่การทำให้เด็กสามารถเรียนรู้ในการเล่นดนตรีทั้งแบบกลุ่ม และแบบเดี่ยวได้ในเวลาอันสั้น ซึ่งแบ่งบทบาทหน้าที่กันและสามารถรวมกันประกอบเป็นเพลง สามารถให้เด็กเล็กสร้างจังหวะและเสียงเพลงขึ้นแบบไม่ยาก ได้แก่ การร้องเพลง การปรบมือเข้าจังหวะ และเคาะเสียงต่างๆจากร่างกาย และการใช้อุปกรณ์ประเภทเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ (Percussion) ทำให้เด็กๆได้ใช้ทักษะทั้งทางปัญญา ร่างกาย เสริมสร้างอารมณ์สุนทรีย์ และมีปฏิสัมพันธ์อันดีในหมู่คณะ

ในแต่ละสังคมมีการผลักดันให้เกิดการพัฒนา เพื่อความมีศักยภาพเท่าเทียมกันกับประเทศต่างๆ เนื่องด้วยมีการแข่งขันระหว่างสังคมสูงขึ้น จึงส่งผลให้ รูปแบบทางวัฒนธรรมในสังคมเปลี่ยนไป การปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้จุดเปลี่ยนทางศิลปะวัฒนธรรม เป็นส่วนหนึ่งที่เข้ามาบทบาทต่อจิตใจของมนุษย์ในการแสดงออกทางอารมณ์และความคิดต่อสังคม เพราะศิลปะคือผลงานสร้างสรรค์ที่มนุษย์ถ่ายทอดอารมณ์และความรู้สึกออกมาในรูปแบบต่างๆ เพื่อสร้างความสุนทรีย์แก่ผู้อื่น นอกจากนี้ศิลปะยังเอกลักษณ์ทางศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นเครื่องแสดงบรรทัดฐานของสังคม และอาจเป็นสิ่งที่ชี้ชัดถึงสถานภาพปัจจุบันของผู้คนและสังคมนั้นอีกด้วย ดนตรีเป็นศิลปะแขนงหนึ่งที่มีบทบาทต่อจิตใจของมนุษย์ในการแสดงออกทางอารมณ์และความคิด ดนตรีอยู่คู่มนุษย์มาโดยตลอดเพราะทุกชาติทุกภาษา และศาสนาทั้งหลายนั้น มีดนตรีเข้าไปอยู่ในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อและการดำรงชีวิต แสดงให้เห็นถึงความเจริญทางด้านจิตใจและอารยธรรมของมนุษย์ชนชาติต่างๆ (ศิริลักษณ์ รัตนวิทย์, 2554:1)

วัยทองแห่งการเรียนรู้นั้นถือว่าระดับเด็กปฐมวัยเป็นวัยที่มีความสำคัญเพราะเป็นช่วงเวลา ที่สมองมีการพัฒนาสูงสุดและส่งผลต่อสติปัญญา บุคลิกภาพ และความฉลาดทางอารมณ์ การพัฒนาเด็กในช่วงวัยนี้จึงเป็นการสร้างพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนา ทักษะความสามารถในระดับที่สูงขึ้น เสียงดนตรีมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการวางรากฐานการพัฒนาทางความคิดสร้างสรรค์ การสื่อความหมายและการแสดงออก สำหรับทางการศึกษาพัฒนาการเด็กปฐมวัยนั้น ดนตรีเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมอย่างหนึ่ง นอกจากนี้ดนตรียังส่งผลต่อพัฒนาการด้านต่างๆอีกด้วย (มณีนดา สุขเอก, 2563:1)

โรงเรียนอนุบาลเพชรบูรณ์ มีความสำคัญทางด้านการศึกษาของเด็กปฐมวัย โดยเฉพาะในระดับอนุบาล 3 นั้นมีจำนวนเด็กทั้งหมด 7 ห้อง รวมแล้วประมาณ 200 คน สิ่งที่ครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียนคาดหวังให้มีการพัฒนาคือด้านดนตรีและจังหวะ เนื่องจากเด็กในระดับชั้นนี้เตรียมขั้นสู่ชั้นระดับประถมศึกษา แต่ยังไม่เข้าใจในเรื่องจังหวะ ทำนองดนตรี และความพร้อมเพรียงในปฏิบัติตามเนื้อหากิจกรรม (พิไลลักษณ์ ประพฤติชูวงศ์, สัมภาษณ์. 18 สิงหาคม 2563)

การศึกษาถึงประวัติและความเป็นมาทางดนตรีประจำเผ่าสืบทอดเพื่อเป็นช่องทาง สำหรับการปูพื้นฐานเข้าสู่การศึกษาในรูปแบบของปัจจุบันที่มุ่งเน้นในการหาคำตอบจากข้อเท็จจริง โดยการนำเสนอในรูปแบบข้อมูลหรือหลักฐาน ซึ่งในขณะเดียวกันก็ยังเป็นการส่งเสริมหรือเป็นบริบทกระตุ้นให้คนรุ่นใหม่ไปคิดและค้นคว้าต่อในลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมดนตรีและจังหวะ เพื่อพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของเด็กปฐมวัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ด้านสังคมและชุมชน ชุดกิจกรรมดนตรีและจังหวะ เพื่อพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของเด็กปฐมวัย
2. ด้านวิชาการ บทความวิจัยเผยแพร่ หรือจัดลิขสิทธิ์เป็นนวัตกรรมที่เป็นผลจากการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง: ประชากรคือ นักเรียนชั้นปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลเพชรบูรณ์ จำนวน 3 ห้องเรียน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นอนุบาล โรงเรียนอนุบาลเพชรบูรณ์ จำนวน 1 ห้องเรียน
2. ขอบเขตด้านเวลา: 1 ธันวาคม 2563 – 31 สิงหาคม 2564

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาความต้องการจำเป็น (needs assessment) ในการพัฒนาชุดการจัดกิจกรรมดนตรีและจังหวะ เพื่อพัฒนาการสำหรับเด็กปฐมวัย ณ โรงเรียนอนุบาลเพชรบูรณ์
2. นำข้อมูลจากการศึกษาความต้องการจำเป็นไปออกแบบแนวการจัดกิจกรรมดนตรีและจังหวะ เพื่อพัฒนาการสำหรับเด็กปฐมวัย ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
3. สร้างนวัตกรรมในลักษณะชุดการจัดกิจกรรม ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
4. ทดลองใช้นวัตกรรมในลักษณะชุดการจัดกิจกรรม ณ โรงเรียนอนุบาลเพชรบูรณ์
5. ปรับปรุงนวัตกรรมในลักษณะชุดการจัดกิจกรรม ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

นิยามศัพท์เฉพาะ

ชุดกิจกรรมดนตรีและจังหวะ สำหรับเด็กปฐมวัย หมายถึง เสียงดนตรีหรือทำนองเพลงมีเนื้อร้องและท่วงทำนองจังหวะ ใช้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและปลุกเร้าความสนใจ โดยมีสาระความรู้สอดแทรกในบทเพลง ได้แก่ ภาษาพูดเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และการเคลื่อนไหวประกอบท่าทางต่างๆ ในเพลงนั้นๆ เพื่อพัฒนาร่างกาย